

Capitulum vi.

et in glo. ibidem. Unde patet qd nulli femina etiam si sancti monialis fuerit licitum est ad missam celebrare.

v Quid si ministrans aliqua cum vel occasione recesserit de altari di mittendo celebrante solus reuertur? tñ vtrū celebrans debeat pcedere in missa vel cessare donec ministras redeat.

Solutio. Pcedere debet quousq; aliquid occurrat i quo indigeat ministerio ministratis.

Dubium. Quid si ministras recedens non reuertat.

Solutio. Sacerdos celebrans necessitati copulsus vicez ministrantis suppleat.

vii Quid de sacerdote icluso vñ heremita r solitario an scz solus celebrare possit.

Solutio. Si ei nō suffraget copia ministratis sol⁹ celebrare pōt ali⁹ sec⁹ vt notat i glo. circa solutio nē quarti dubij precedentis allegata.

viii Quid si quis omittat aliquid predictorum q̄
Solutio consecret scienter tamen vel ex ignorantia crassa omittens grauitur peccat vt etiaz circa supertora dictum est.

Capitulum sextum de du-

bjs q̄ occurrūt in ceremoniis consuetis obseruandis in missa r circa eam tam agendis q̄ in dicendis tres includent articulos.

Art. i. Resoluens. x. dubia q̄ oriuntur circa agēda r dicēda ante missam.

Dubij. i. An celebraturus missam aliquid specialiter agere debeat ante missam.

Solutio. Si cum em oē qd agere intendimus p studium considerationis preuenire debeamus vt sic ad

quod agendum est paremur maxie decet ut fiat
circa hoc dignissimi officium ne quis imparatus
accedens iudicium sibi manducet et bibat.

Pre requiritur ita quoque debita ac sufficiens pre-
paratio sacerdotis qua ita efficiatur dispositus
et idoneus ut digne ad celebrandum possit ac-
cedere. Unde et scriptum est. Ante orationem
prepara animam tuam.

ii.

In quo consistat debita et sufficiens prepara-
tio sacerdotis celebraturi.

Solo.

Preparatio illa consistit in debita et sufficienti
conscientie mundificatione et ordinatione quam pre-
quirunt debita superiorum probatione id est dilige-
nti conscientie sue examinatione secundum quod apostolus
Corinthios monet ita scribens. Probet autem
se ipsum homo. etc.

Et ita ex toto tria in genere probatio
quod ad debitam sufficientem purgationem conscie.
et dignam probationem scilicet. adornatio.

iii.

Qualiter et in quibus quis seipsum probare et exa-
minare debeat.

Primo et ante omnia debet cum diligentia conscie-
ntiam suam discutere et examinare presertim prima
confessione debite facta. Si interea ne incide-
rit in excommunicationem irregularitatem vel sus-
pensionem aut aliquid aliud huiusmodi impe-
dimentum. Secundo diligenter prospicere deus sine
interea aliqua mala presertim mortalia commise-
rit. siue aliqua bona ad qua obligatur omise-
rit vel negligenter persolverit. Tertio, si aliqua
hominum fuerit an ex toto corde de istis doleat
et ea propter deum que offendit detestetur. Quarto a

Capitulum

habeat firmū ppositum emendādi vti qz suāz
ab oibus mortalibz cauēdi ī futurū ppter deū
Quinto an intendat oīa confiteri an accessum
ad celebrationē z iuxta arbitriū pfeſſoris pro
eis satisfacere. **Sexto** utrū habeat rectā fidez
cū debita intentiōe z ornatu ad debite z Deo
te celebrandū. **Septimo** an debitā diligentīā
in discutiōe et examinatiōe p̄dictoz adhibue
rit. **Hec** diligēter aī aduertant sacerdotes cō
cubiari lusoꝛes: crapuloſi: ebriofī: et alij p̄simi
les ī dānabili ſtatu veniens. **Pensant** qz ſtu
dio qualiter ad celebrandū accedāt et que eos
xltio diuino expectet.

liii. Quāta requiratur diligentia ī examinatione
predicta vt ſufficiens reputetur et debita.

Solutio. Tanta requiratur q̄tā q̄s faceret ī magno et ar
duo negotio: pro magna et ardua re lucranda
aut graui iō modo vitādo: iuxta poſſibilitatē
humane fragilitatis. **Nō** ſi quis hmōi diligē
tiam ī cōſcientie ſue examinatiōe non fecerit
idigne ad iſtū ſacramēti celebrationē at q̄ſū
ptiōnē accidit qz īpreparat⁹ et ita dñici cor
poris et ſanguinis reus iudicabitur.

Quō q̄s poſſit eē aut fieri certus qz debitam z
ſufficientē diligentīā īp̄facta discutiōe fecerit

Dubium Ex quo hic nō requiritur euidēs certitudo cū
illa abſqz diuina relatione haberi non poſſit
ſz erigit ſolū certitudo moralis ſue ciuilibz ſi
cut in alijs agilibz humanis pōt q̄s ex p̄ba
bilibz cōiecturis poſt examinatiōē de debita
diligētia factā ſat ſcīre cert⁹ eē an debitā
diligētiā fecerit vel nō fecerit ī discutiōe pro

Sexum.

cedentium et hoc sufficit quemadmodum etiā
dictū est supra capitulo. ij. articulo. i. ij. de cer
titudine essendi absq; peccato mortali.

vi.

Solutio. In quo consistat debita et sufficiens conscien
tie purgatio.

29
(18)

Talis consistit post debitā examinatōez factā
in pctōz presertim mortaliū z alior impedimē
torū si que per discussionē iuuetā fuerit totali
et oī moda remotione vel expulsione. Ad quā
expulsionē tria p̄cipue requirunt. **Primū** est ve
ra et p̄fecta cōtritiōz pctōz de testatio p̄ quā
q̄s deo q̄ offendit recōciliatur scōz est pura z
integra confessio. **Tertiū** ē recta ac debita ac
solutio. Nō em̄ sufficit q̄ accedens ad celebra
dū sit p̄ contritiōē recōciliat⁹ deo/ sed exigi
tur q̄ etiā si recōsilat⁹ ecclie: vt digne susci
piat sacramētum v̄ritatis ecclie q̄bit p̄ abso
lutiōē q̄ p̄ requirit cōfessionē: et ideo si quis
post mortale cōmissam q̄tūcūq; contrit⁹ fue
rit accedat ad celebrandū absq; confessione z
absolutiōē mortaliter peccat: nisi occurrat ca
sus qui in dubio sequenti tangetur.

vii.

Quid agendum si quis non possit habere con
fessionem confessoris.

Solutio.

Si possit absq; scandalo differre celebra
tiones differat quousq; habuerit cōfessorē si vero im
mineat scandalū nisi statī celebret tūc enim de
bita contritione et volūtate p̄tendi t̄pe oport
uno celebret vt scandalū emittet si tū ex negli
gentia sua desit cōfessor: quē h̄ere potuit. Et si
debitā diligentia fecisset specialiter peniteat
quib⁹ ornamentis p̄scia celebraturi debeat eē
adornata vt digne et debite possit celebrare

dubi. viii

Capitulum.

Solo. **N**ecessarium est ut digne celebratione et sufficienti conatu ad debite reuerenter et digne celebranda. **N**ecessum est etiam ut decoratus sit humilitate castitate iusticia et ceteris virtutibus que per vestes sacerdotales significatur.

ix. **A**trius celebraturus teneatur dicere horas canonicas ante missae celebrationem.

Solutio. **T**alis ad minus dicere tenetur ante celebrationem matutinas alioquin mortaliter peccat. **A**d alias autem horas canonicas non tenetur ante missam sub peccato mortali nisi aliqua specialis constitutio vel approbata consuetudo eum ad hoc obliget. **N**ichilominus congruum videtur ut etiam per immissione celebrationem dicantur. **I**n ceteris attendenda est consuetudo ecclesie cathedralis vel religionis cuius est pars subditus.

dubi. x. **A**trum sint aliqua alia specialia dicenda vel agenda ante missae celebrationem et celebraturus.

Solutio. **I**n hoc attendenda est consuetudo diocesis vel religionis sue secundum quam si aliqua alia premitur que ad decentiam reuerentiam et deuotionem deferuntur decet ut ita obseruentur. **U**bi ubi consuetum est ut dicantur ista psalmi. **Qua dilecta. Benedixisti. In elina. Credidi. et De profundis. cum quibusdam precibus et collectis: vel etiam quosdam psalmi et orationes ad lotionem manuum et inductionem sacrorum vestium et ad accessum ad altare non sunt ista celebraturus omittenda vel pretermissa. **S**olet etiam premittere confessio generalis publica: et osculatio altaris a presbytero quosdam thurificatio precipue ante missas solennes que suo modo etiam sunt obseruanda**

Arti. ii. Resoluens. xxiij. Dubia occurrentia circa dicenda et agenda in missa modumque dicendi atque agendi que sunt dicenda et agenda in missa et quod generaliter illa dicenda et agenda sunt et eo modo que etiam in quibus ordinatio ac consuetudo diocesis vel religionis celebratis observat

ii. **Utrum** sacerdos in missa debeat vel possit aliquid aliud dicere quam in libro missali continetur.

Solutio. Magis expedit quod nichil aliud dicat potest tamen cogitare aliqua deuotionem excitantia. Si igitur affectum habeat ad aliqua dicenda pertranseat illa cogitando atque meditando.

iii. **Utrum** verba canonis debeant dici secreta si aut orationes in missa que secreta vocantur.

Solutio. sit propter multas causas quas non oportet recitare. **Utrum** cetera preter canonem et secretam vel secretas si plures accipiuntur debeant alta et audibili voce dici. Ita expedit fieri. Non enim absque causa rationabili ecclesia fecit distinctionem inter canonem et alia dicenda per hoc namque excitatur et edificatur assistens ut apostolus. Si tamen solus ministrans astat quod fortassis postea sit quosdam religiosos consuetum est celebraturus: et sub ministracione se aliquantulum recolligat meditatio non videtur hac de causa necessarium. Sed tamen nichilominus consuetudo loci obseruari. **Utrum** in memorijs viuorum et mortuorum debeat aliquorum fieri nominatio.

Solutio. Non est necessarium si tamen celebrans ex notacione eorum sensiat deuotionem augeri poterit nosare cauetudo nichilominus plurimitate propter assistentes utrum sacerdos cupiens aliquorum nominatum habere

Capitulum.

Solutio. memoriā possit ante celebrationē hoc facere.

Repedit vt ita faciat p̄fert si publice ⁊ coram multis sit celebratur⁹ vel sit multorum noiata memoriā habere velit sicut etiā expedit vt celebraturus habēs desiderii dicēdi vel meditandi alia speciali p̄ deuotione maiori excitāda circa sūptionez sacramenti hoc faciat ante celebrationē vel etiā sub celebratione si missa in

Dub. vii.

Solu.

notis cāte⁹ ⁊ ipsis aptū ad hoc habeatur.

Atz redra⁹ attētio celebrātis circa dicēda ⁊ agēda quēadmodū nō necessario requir̄ actualis intētio vt supius. c. iij. arti. iij. circa reuolutionē tertij dubij dictū ē. Ita etiā ⁊ necō requir̄ actualis ⁊ cōtinua attētio virtualis tñ sp̄ ē necessaria. Est at̄ virtualis attētio q̄dā relicta ex actuali attētiōe p̄ma si intētiōe siue p̄posito p̄seuerādi in tali attentione actuali.

Et hec etiā sufficit nisi interrūpanē p̄ actuales attētiōne sibi p̄ria siue voluntaria p̄uersionez vel euagationē ad alia. Peritū studiosam diligētiā adhibere d̄z celebrāsvt actualem attētiōne retineat ⁊ ne de alia distrahā qm̄ si q̄s debitam diligentiam nō adhibeat a pctō nō potest excusari.

viii

Solu.

Qtrū ad debite ⁊ digne celebrandū requirā⁹ deuotio in celebrante.

Deuotio duob⁹ mōis pōt accipi. P̄mo p̄ voluntate p̄ mpte tradidit se ex dilectiōe ad ea q̄ p̄tinet ad deū famulatū. Scōdo p̄ feruore dilectiōis q̄mēs cū q̄dā suauitate ⁊ delectatiōe eleuat ad deū ⁊ scōdytrū q̄s modū duplex pōt eē deuotio q̄dā em̄ ē actualis qm̄. s. actuali⁹ voluntas p̄opte se tradidit diuino obseq̄o vel mēs.

Sextum

31
(20)

actualiter feruet in dilectiōe: alia ē virtualis
vt cū exactualit̄ p̄ua deuotione reliquit̄ que
dam virtus q̄ ad act̄ s̄q̄ntes cōcurrit. Circa
actualē deuotionem duo sunt considerāda. s.
deuotio ipsa ⁊ conat̄ ad acq̄rēda eam. Circa
officiū etiā m̄se tuo atrēdēda sunt. s. m̄se
celebratioz ad celebrādū debita p̄paratiōe
sacerdos ita p̄ celebratur̄ in p̄paratiōe cir-
ca examinationē ⁊ p̄bationē suū p̄s tenetur
habere deuotionem primo mō dicā actualit̄
hoīs em̄ preparare animā. De hac deuotione
videt̄ eē intelligēda glosa. i. corin. xi. dicens.
Indignus est q̄ nō deuota mōte accidit ad eu-
charistiā: ad deuotionē vero secūdo mō dictā
actualiter h̄idā nō tenet̄. Ille em̄ seruoꝝ dile-
ctiōnis a dñō gratuite datur. Unde aliq̄n de
siderat̄ dari denegatur vel dat̄ subtrahit̄:
alicui sc̄dm q̄ dispositiō eius meretur̄ vel sa-
luti sue dñs nouit expedire. Verūt̄ amen cele-
braturus tenet̄ toto conatu illuz seruoꝝ dēsi-
derare ⁊ possibili diligētīā adhibere faciēdo
totū quod in se est vt sibi detur nitendo oēm
tempore m̄ distractionē et euagationē mētis ex-
pellere ⁊ si aliqd̄ hui⁹ modi occurrat celebra-
re non tenere hoc em̄ faciēdo nō cesset̄ indig-
nus sed sufficiēt̄ deuotus accedere. An̄ si p̄-
tūc ille seruoꝝ ei nō detur nō debz p̄pter hoc
a celebratiōe abstinere s̄ absq̄ scrup̄lo cele-
brare. In ipsa autem celebratiōe nō requi-
ritur de necessitate deuotio actualis. prius ac-
cepta: sed sufficit ⁊ etiā requirit̄ virtualis ex-
actuali p̄cedēte relicta: lz etiā nō req̄r̄ actualia
deuotio: sc̄bz dicta. eo q̄ nō ē i libra p̄tate

C. iiij

Capitulum.

nostra requirere tibi et sufficit desiderium esse possibile cognatum actuali ad requirendum illam deuotionem ita quod celebrans faciat quod in se est cor sursum eleuando prout et ipse astantes excitat et hortatur tunc dicit sursum corda. Circa quod dicit presbiter scianus papa ut hec habetur de consuetudine di. i. quando Ideo sacerdos prelatione premissa parat fratrum mentes dicendo sursum corda: dominus respondet, plebs habemus ad dominum ad mouetur nihil se aliud quam dominum cogitare debet et laudat contra aduersarium pectus et soli deo pateat: nec ad se hostem dei peruenire patiatur hec tibi: uerum celebrans deat stare capite dei cooperto sic ut habetur de consuetudine di. i. ca. nullus nisi occurrat rationalis causa cooperendi unde si quis absque tali causa steterit cooperatus grauius peccat ut habetur in eodem capitulo. Cuius quo debeat fieri ablutio post suspensionem sanguinis cum uino ut habetur ex parte de celebrando. m. f. et uero ratio inferri ultimo capitulo reddetur. Antrum sacerdos post missam inceperat licite possit desistere officium non perficiendo. Non potest nisi occurrat aliqua rationalis et sufficiens causa. Quid agendum si sacerdos post missam inceperat moriatum vel in talem infirmitatem aut debilitatem incidat ut non possit perficere. Si aliquod istorum contingat ante consecrationem non est necessarium quod missa per alium perficiatur potest tamen fieri si assit alicuius sacerdos dispositus Et ille incipiat ubi prior dimisit quod si nesciat potest incipere a principio. Si uero aliquid predictorum contingat post consecrationem corporis et ante consecrationem sanguinis uel post consecrationem uerum

ix
Solo.

Dubi

Solo.
xi

xii

Solu.

textum.

usq; tunc suppleri ⁊ p̄fici m̄ssa p̄ aliū dispositum. **S**i autē cōtingat hoc in prolationē verbo r̄ū p̄secratiōis corporis x̄bis iā i parte p̄rio sciatis similiter p̄ficiat p̄ aliū que sc̄piat ibi **Qui** pridie. **E**t si illud p̄tingat in p̄secratiōe sanguis incipiat ibi. **S**imilitudo: sic etiā agē dum videtur cū dubitatur. **U**truz prior sacerdos inceperit verba cōsecrationis proferre ⁊ nō p̄fecerit. **N**ec reputādum est tūc fieri iterationē quia nō intelligitur iteratum quod ambigitur esse factum.

Quid agendū si celebrāti sanguis per nares erumpat vel fluere incipiat.

Posare debet reclinādo v̄s sedēdo donec fluxus cesset. **C**auere autē d̄z ne velles vel aliqua sacra per sanguinē conquinent recipiēdo illuz vel in aliquo vase vel paniculo put discretiōs sue, melius puenire videtur si autē ille fluxus restringi non, posset ne q̄ sacerdos officiū perficere, tūc agendū ē vt in casu dubij p̄cedētis. **Q**uid sacerdos omittat aliquid vel aliqua d̄ dicendis vel agendis in m̄ssa.

Si obseruet ea q̄ necō an cōsecrationē requirunt cōsecrat: sed tñ grauer peccat sc̄ienter omittat aliquid notabile ex institutione siue consuetudine ecclie ad hoc officium requisitum vt pupa m̄sse introitū. **E**pistolā uāgelii vel aliud huiusmodi si autē aliqd̄ modice reputatiōis vel ex negligētia aliquid omittat min⁹ peccat. **D**iligētissime tñ cauere d̄z ne p̄tingat **R**esoluēs. iij. dubia q̄ occurrūt circa dicēda agenda ⁊ cauenda post m̄sse celebrationem.

Dubi. ii

vt p̄ alif a liq̄ sit dicēda p̄ m̄sse celebratiōes

32
(21)

xii

xiii

Solu.

Solu.

Capitulum

Sic primo nā q̄ et oīa dicende sunt corde et ore debite et deuote gratiarū actiōes. Cū em̄ vt et ipse celebrās in prefatione p̄testatur dignū et iustū sit at q̄ equū et salutare vt sempr̄ vbi q̄ dñō gratie agant: q̄ i illo loco v̄l tēpe nobis bñficia sua clementer largiri cessat dignissimū iustissimū et equissimū est vt hoc fiat post hui⁹ bñficij preceptionem et tanto diligentius at q̄ deuotius q̄to inter oīa bñficia hōi b̄a deo collecta illud vnū de maximis habeb̄. Nō solum aut̄ ideo gratias agere debet celebrans ne p̄pter ingratitudinē de tanto beneficio grauius iudicet a dñō sed et vt de tali gratias debitas exhibens portioꝝum beneficiorū dign⁹ efficitur et precipue vt ad crastinā celebrationē vel saltē spiritualem istius sacramēti sumptionē ad quam semper tenetur esse dispositus p̄paratioꝝ reddatur semper em̄ celebratio p̄cedens dispositio ac preparatio eē ad sequentem. Magis autem attēdēda est in huiusmodi gratiarū actiōe seruida cordis et uotio q̄ proluxa labioꝝum oratio.

si

Solutio. An̄ post celebrationē aliqua etiam singulariter sint agenda.

Sic d̄ em̄ his q̄ celebrant in oībus timoritate virtuose et exēplariter se habere et in bonis occupationibus exercitijs salutarijs p̄sulationē et delectationem querere vt i meditādo p̄fallando orando studendo scribēdo legēdo docēdo et horas canonicas debite p̄soluēdo ita vt et diabolus nūq̄ eū ocio suo inueniat et ad futura dona par actor fiat que sūt sacerdoti post celebrationē cōuenienda. Maxime

Qubi. ii.

sextum.

Solutio. conhibenda est lingua ne loquatur leuia iuti-
lia scurrilia vel dolosa verba sic etiam visus
ne videat vana. Et suo modo sensus ceteri sūt
custodendi p̄cipue etiam crapula et ebrie-
tas fugienda: ioci ⁊ ludi vitandiz vt hec faci-
lius fieri possit studendum: est vt dicit beatus
grego. vt semper anim⁹ i suo p̄derez vigore
seruetur ne postea cum fluxa cogitatio dissol-
uat ne vana leticia mentē subrebat: ⁊ lucrum
cōpunctionis anima per incuriam fluxe cogi-
tationis perdat.

iiij. **Arum** statim post missę celebrationē sit cō-
medendum vel bibendum.

Solutio. De iure nō d̄z fieri. **Uñ** in canone: trib⁹ de cō-
se. di. ii. d̄z. **Si** mane dñica portio editur vsqz
ad sextam ieiunāt m̄nistri q̄ eā sumpserunt.
Et si tertia v̄ quarta hora acceperūt ieiunēt
vlqz ad vesp̄as. **Sed** de cōsuetudine hec ius
non seruatur p̄pter reuerētiam tñ tāti sacra-
menti dignum est vt cibo ⁊ potu abstineat do-
nec debite gratiarū actiones sint reddite et
ita etiam in terea species sacramētis verissi-
milit̄ existimentur corrupte.

Capitulum. vi. de dubiis

occurrētibus circa materiam ad consecrādū
aptā videlicet panē et vini. vi. cōtinet ar. **Re**
soluena sex dubia q̄ incidunt circa panē cōses-
crandum siue hostiam anteq̄ consecretur.

Arti. i.

Dubius.

Quis et qualis debet esse panis vt consecrat
et ex eo confici possit corpus christi debet esse
triticea aqua naturali confectus et azim⁹
id est non fermentatus.